

Profesor

dr SLOBODAN MUŽDEKA

Značaj integralnog tehničkog obezbeđenja u odbrambenim pipremama društva

Integralno tehničko obezbeđenje je aktuelna tema i predmet je ozbiljnih analiza u svim savremenim i tehnički opremljenim armijama u svetu. To je, u stvari, kombinacija organizacije, tehnike i ekonomike što je, u širem smislu, veoma interesantno za našu privredu, kao i za sprovođenje usvojenog dugoročnog programa ekonomske stabilizacije. Kada se takvo tehničko obezbeđenje uspešno primeni kod nas, onda, uz sredstva koja izvozimo, možemo ponuditi i kompletan »paket usluga«, uključujući tu i integralno tehničko obezbeđenje. Takve usluge imamo mogućnosti da pružamo posebno zemljama u razvoju, a ako želimo da ostvarimo prodor i u razvijene zemlje, onda moramo obezbediti i potpunu logističku podršku, jer to nude sve razvijene zemlje.

Poznato je da su troškovi nabavke novih kompleksnih sredstava naoružanja i vojne opreme visoki i da stalno rastu. To se, posebno odnosi na troškove njihove eksploatacije i integralnog tehničkog obezbeđenja tim sredstvima. Ti višegodišnji troškovi koji se postižu u periodu od 15 do 20 i više godina znatno su veći od početnih troškova razvoja i nabavke, a naročito u uslovima visoke inflacije. U tim uslovima nisu ugrožene samo nove nabavke, već su troškovi njihove upotrebe i troškovi održavanja i snabdevanja postali alarmantni. Nekada se, u većini slučajeva, uglavnom vodilo računa o ceni koštanja sredstva, nezavisno od visine njegovih skrivenih troškova integralnog tehničkog obezbeđenja, koji su se zasnovali na analizi pouzdanosti, pogodnosti za održavanje i operativne gotovosti.

Poslednjih godina, logističko inženjerstvo se pokazuje kao zbir svih razmatranja i analiza potrebnih za obezbeđenje efikasne i ekonomske podrške sredstava za vreme njihovog celokupnog programiranog »života«: od koncepcije, razvoja i projektovanja do proizvodnje i eksploatacije, praktično, do rashodovanja.

Vojna strategija uopšte, a posebno u našim uslovima, zahteva da se u narednom periodu pri razvoju ili budućoj kupovini sredstava naoružanja i vojne opreme posebna pažnja posveti integralnom tehničkom obezbeđenju. U širem smislu, integralno tehničko obezbeđenje obuhvata pouzdanost, pogodnost za održavanje, politiku i koncepciju održavanja sredstava, obezbeđenje snabdevanja, kadrove i njihovu obuku, opremu za održavanje i podršku, tehničku dokumentaciju, objekte i *softver (software)*. Vojni sistemi treba da budu operativni u eksploataciji. Taj cilj se postavlja u procesu razvoja i nabavke i može se postići, ali treba da bude ekonomski održiv. Poslednjih godina se kao mera kvaliteta sredstava uvodi operativna gotovost sredstava naoružanja i vojne opreme i povezuju se s troškovima životnog ciklusa. To ukazuje na nužnost *usklađivanja projektovanja i razvijanja integralnog tehničkog obezbeđenja s razvojem tehničkih performansi sredstava naoružanja i vojne opreme*. Pri kupovini inostranih sredstava i licenci ne može se, najčešće, primeniti strana koncepcija održavanja i snabdevanja rezervnim delovima, jer ne odgovara našem sistemu tehničkog obezbeđenja, a i neekonomična je. Na primer, pri licencnoj proizvodnji jednog sredstva naoružanja i vojne opreme kod nas, rezervni deo košta 2.000 dolara, odnosno 25 odsto celokupne njegove cene. To znači: ako bismo primenili stranu koncepciju održavanja i snabdevanja, onda bi za rezervne delove (za propisani broj dana rata) trebalo obezbediti oko 30 odsto novca od cene sredstava, dok u većim zemljama, gde ima daleko više takvih sredstava, treba samo 5 do 10 odsto. Prema tome, razvoju tehničkog obezbeđenja mora se dati isti značaj, status i finansijsko obezbeđenje kao i razvoju operativnih performansi, i to od najranijih faza koncepcije, projektovanja i razvoja.

Integralno tehničko obezbeđenje treba da se ugrađuje od početka, mnogo ranije nego što se to sada čini, naročito u istraživačko-razvojnim institucijama u kojima se sagledava buduća tehnologija vezana za materijale i sastavne delove, koji će se naći u budućem naoružanju i vojnoj opremi. Znači, mora se obezbediti: (1) *logistika u razvoju i istraživanju* i (2) *razvoj i istraživanje u logistici*. Prema tome, prvo, integralno tehničko obezbeđenje kao kriterijum mora prodrati u svest naučnika i ljudi odgovornih za razvoj; i drugo, treba podržati

razvoj istraživanja u logistici radi osvajanja novih znanja koja će doprineti optimalnom korišćenju sredstava, odnosno povećanju borbene gotovosti uz što niže troškove. Zbog toga, naređenje o uvođenju integralnog tehničkog obezbeđenja u oružane snage, koje je pre dve godine izdao savezni sekretar za narodnu odbranu i koje je upućeno svim starešinama, mora se dosledno sprovoditi s organizacionog, kadrovskog i tehničkog aspekta.

Pri razvoju novih sredstava naoružanja i vojne opreme nužno je za pojedine faze tog razvoja utvrditi planove za: pouzdanost, pogodnost održavanja, integralno tehničko obezbeđenje i dr. kao ugovorne obaveze. Prilikom izrade prototipa obavezno treba analizirati ostvarenje elemenata integralnog tehničkog obezbeđenja. Izvršavanje plana u određenoj fazi razvoja sredstava naoružanja i vojne opreme omogućava prelazak u sledeću fazu. To zahteva obavezne revizije projekata i odgovarajuću organizovanost. Za veće i važnije projekte treba obezbediti grupu stručnjaka za logistiku koji, u saradnji sa projektantima, u toku razvoja vode računa o ispunjavanju planova radi poboljšanja gotovosti i smanjenja troškova životnog ciklusa uz utvrđene taktičko-tehničke zahteve i predviđene uslove vezane za pouzdanost i pogodnost održavanja i podrške. Međutim, bez odgovarajućih organizacionih zaduženja, teško je u fazi razvoja i projektovanja novih sredstava naoružanja i vojne opreme uvesti integralno tehničko obezbeđenje.

Da li treba osposobljavati kadrove za to i na koja mesta ih postaviti? Poseban problem je obezbeđenje kvalifikovanog tehničkog kadra za logističko inženjerstvo. To se dugoročno može obezbediti uvođenjem nastavnih sadržaja iz ove oblasti u redovnu nastavu na vojnim akademijama i fakultetima u građanstvu. Za postojeći kadar trebalo bi organizovati kurseve u trajanju od 15 do 30 dana uz obavezne završne ispite. Posebnu pažnju treba posvetiti potpunijem obučavanju kadra za korišćenje i održavanje naoružanja i vojne opreme. Obuka, kao funkcija tehničkog obezbeđenja, za savremene tehnološke sisteme postaje veoma značajna, jer savremena tehnologija ne trpi greške.

Ostvarivanju dugoročnog programa ekonomske stabilizacije i postizanju utvrđenih ciljeva razvoja doprineće oslonac na vlastite snage, naš naučni i kadrovski potencijal, naša tehnologija, efektivnije korišćenje naših ekonomskih i sirovinskih mogućnosti, i postojeći proizvodni kapaciteti, uz još veću društveno-političku i materijalnu podršku radu i znanju.

Primenom sistemske analize i operacionih istraživanja, računarskih i drugih savremenih tehnika i tehnologija u razvoju i projektovanju sredstava naoružanja i vojne opreme, logistika se veoma brzo razvila obuhvativši široka naučna saznanja koja se moraju koristiti u komponovanju upravljačkih inženjerskih i tehničkih funkcija. Moderna koncepcija logistike omogućava joj uspešnu primenu u različitim aktivnostima i u budućnosti, kao na primer: podršci ciljevima, proizvodnji kvalitetnih proizvoda, efikasnijem radu velikih sistema itd. Industrijska proizvodnja i geoekonomske promene u svetu stvaraju i uvećavaju njegove troškove. U tehničko obezbeđenje uključeni su ogromni i materijalni resursi i ljudski potencijali, tako da pogrešno logističko planiranje uvećava njegove troškove i smanjuje efikasnost korišćenja naoružanja i vojne opreme.

Zbog toga, integralno tehničko obezbeđenje mora naći puni smisao i potpunu primenu u svim fazama razvoja i uvođenja u upotrebu sredstava naoružanja i vojne opreme, bilo da se radi o sopstvenom razvoju ili da se ta sredstva kupuju. Međutim, samo doslednim sprovođenjem tog integralnog koncepta u svim njegovim elementima, od konstruktora i nabavljača, do taktičkih i tehničkih nosilaca, mogu se izbeći određene negativne posledice do kojih, eventualno, može doći. Pravilnim odnosom svih učesnika u opremanju sredstvima naoružanja i vojnom opremom prema obavezama koje nameće savremeno logističko inženjerstvo postići će se puna operativna gotovost tehničkih sredstava od samog početka njihove eksploatacije, a time će se troškovi razvoja, proizvodnje, eksploatacije i održavanja sredstava naoružanja i vojne opreme svesti u optimalne okvire.